

ชื่อเรื่อง: การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน อำเภอพยุหะภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อผู้นำเสนอผลงาน: นางรัตนาวรี ทำรุ่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สสอ.พยุหะภูมิพิสัย

สถานที่ติดต่อ: เบอร์โทรศัพท์ 093-6591325 E-mail : kaojaonoi@gmail.com

สรุปสาระสำคัญ

บทนำ อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่จุดเชื่อมต่อของการเดินทางไปจังหวัดอื่น โดยมีถนนทางหลวง 3 สายหลักตัดผ่านได้แก่ ถนนทางหลวงหมายเลข 202,219 และ 2040 ลักษณะถนนเป็นแบบ 4 ช่องจราจร และทางตรง มีจุดเชื่อมถนนทั้งสามสายที่สี่แยกยโส การเกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่จะเกิดระหว่างคนนอกพื้นที่ขึ้นกับคนในพื้นที่ โดยในปี 2561-2565 อัตราการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนอำเภอพยุหะภูมิพิสัย เท่ากับ 1,433.85, 1,171.05 1,218.14 1,098.91 และ 1,310.67 ต่อแสนประชากรตามลำดับ อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนอำเภอพยุหะภูมิพิสัยในปี 2561-2565 เท่ากับ 29.63, 26.23, 14.83, 26.25 และ 36.53 ต่อแสนประชากรตามลำดับ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนมาตรการความปลอดภัยทางถนน อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนมาตรการความปลอดภัยทางถนน อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วิธีการศึกษา การศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research)โดยใช้แนวคิดของ Kemmis & McTaggart ในการวิจัยเป็นวงรอบการพัฒนา PAOR ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้การเลือกกลุ่มเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม : 1)กลุ่มพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน: คณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จำนวน 40 คน 2) กลุ่มผู้เดินทางด้วยรถยนต์และรถจักรยานยนต์อำเภอพยุหะภูมิพิสัย ช่วงเดือน ตุลาคม 2565 – มิถุนายน 2567 **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**
เครื่องมือดำเนินงาน: แบบประเมินการดำเนินงานป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนระดับอำเภอ (D-RTI Plus) **เครื่องมือเก็บข้อมูล:** เก็บข้อมูลจากระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ (Injury Surveillance System:IS) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ อัตรา (Rate) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และประยุกต์ใช้ PAOR ในการดำเนินการระยะเวลาการวิจัย 2 ปี (1 ตุลาคม 2565 – 30 มิถุนายน 2567) เกิดเป็น 2 วงรอบการพัฒนา PAOR ดังนี้

วงรอบพัฒนาที่ 1

ขั้นตอนการวางแผน (Planning) : 1)ประเมินสถานการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน ปี 2561 – 2565 โดยเก็บข้อมูลจากระบบIS และเวชระเบียน รวมถึงประชุมทีมคณะทำงานข้อมูลอุบัติเหตุทางถนน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและเลือกแนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน (Acting) : การนำแนวทางไปปฏิบัติ ภายใต้กรอบมาตรฐาน (D-RTI Plus) 9 กิจกรรม

ขั้นตอนการสังเกตและบันทึกผล(Observing) รวบรวมข้อมูลสถิติการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน

ขั้นตอนการสะท้อนผล (Reflecting) : ปีงบประมาณ 2566 ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน 18 ราย ลดลงจาก ปี 2565 ซึ่งมีผู้เสียชีวิต 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.57 ซึ่ง จำแนกตามประเภทรถส่วนใหญ่เกิดจากรถจักรยานยนต์ จำนวน 12 ราย คิดเป็น ร้อยละ 66.67 ซึ่งทุกรายเสียชีวิตจากการบาดเจ็บที่ศีรษะและไม่สวมหมวกนิรภัย

วงรอบพัฒนาที่ 2

ขั้นตอนการวางแผน (Planning) : วิเคราะห์ข้อมูล กำหนดเขตสวมหมวกนิรภัย 100 เปอร์เซ็นต์” โดยกำหนดให้ ถนนวิจิตรราษฎร์บำรุง ตำบลปะหลาน จากสี่แยกไฟแดงโลตัสถึงสี่แยกธนาคารออมสินเป็นเขตสวมหมวกนิรภัย 100 เปอร์เซ็นต์

ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน (Acting) : ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ขั้นตอนการสังเกตและบันทึกผล (Observing) : เก็บข้อมูลสถิติการสวมหมวกนิรภัยในเขตประกาศสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ก่อนดำเนินการและระหว่างดำเนินการ

ขั้นตอนการสะท้อนผล (Reflecting) : สถิติการสวมหมวกนิรภัยในเขตประกาศฯ โดยก่อนเริ่มโครงการ ร้อยละการสวมหมวกนิรภัยคนขับเท่ากับ 23.63 คนซ้อนเท่ากับ 4.76 หลังดำเนินโครงการ ค่าเฉลี่ยร้อยละการสวมหมวกนิรภัยคนขับเท่ากับ 42.35 คนซ้อนเท่ากับ 32.59

ผลการศึกษา

ทำให้ได้รูปแบบ PKK Model บริบทของอำเภอพยุหะคีรีในการลดการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน โดยการมีส่วนร่วมของสหสาขาวิชาชีพและเครือข่ายในชุมชน ประกอบด้วย 1) P= Personal skill: การกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละสหสาขาวิชาชีพชัดเจนและมีศักยภาพในการดำเนินงาน 2) K= Keenly investigate: สอบสวนสาเหตุการบาดเจ็บและเสียชีวิตด้วย Haddon's Matrix นำเข้าสู่เวทีประชุมศปอ.อำเภอเพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกราย 3) K= Keep on a helmet: ขับเคลื่อนและกำหนดเขตถนนหมวกนิรภัย 100% การประเมินผลพบว่า จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนปี 2567 ลดลงร้อยละ 16.67 จำแนกตามพาหนะรถจักรยานยนต์ลดลงร้อยละ 9.1 เสียชีวิตจากการบาดเจ็บที่ศีรษะลดลงร้อยละ 45.45 และสาเหตุจากการไม่สวมหมวกนิรภัยลดลงร้อยละ 27.27

สรุปผล

หลังการดำเนินงานตามรูปแบบ PKK Model บริบทของอำเภอพยุหะคีรี พบว่า ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์เสียชีวิตจากการบาดเจ็บที่ศีรษะที่ไม่สวมหมวกนิรภัยลดลง **ปัจจัยแห่งความสำเร็จ** คือ ศักยภาพของทีม ได้แก่ ปก. สธ. ตร. บ.กลาง แขวงฯ ขนส่ง และเครือข่ายภาคประชาสังคมอื่นๆ **โอกาสพัฒนาในอนาคต** พัฒนาศักยภาพทีม ศปอ.อปท. และสนับสนุนกิจกรรมระดับตำบลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงขยายผลมาตรการกำหนดเขตถนนหมวกนิรภัย 100% ลงสู่การดำเนินงานระดับตำบล